

בבית המשפט העליון

בע"מ 10223/17

לפני: כבוד השופט מ' מזוז

המבקשת: עופרה מזוז

נגד

המשיבה: רות בלחסן

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטים מ' ברנט, צ' ויצמן ו-ח' קיציס) בעמ"ש 44175-10-16 מיום 30.11.2017

בשם המבקשת: עו"ד רן בנימין

בשם המשיבה: עו"ד יורם אבירם

החלטה

1. בקשה לרשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטים מ' ברנט, צ' ויצמן ו-ח' קיציס) מיום 30.11.2017 בעמ"ש 44175-10-16, במסגרתו התקבל ערעור המשיבה על פסק דינו של בית משפט השלום בפתח תקווה (השופט ב' יזרעאלי) מיום 12.9.2016.

2. המבקשת והמשיבה הן אחיותיו של המנוח רחמים חיון ז"ל (להלן: המנוח), אשר נפטר ביום 6.2.2014. המנוח, אשר מעולם לא נישא ונפטר ערירי, הותיר אחריו מסמך צוואה בעדים מיום 23.3.2009, בו ציווה את מלוא זכויותיו במשק אותו ירש מאמם של הצדדים, למבקשת. הצוואה נערכה בכתב ידו של חברו של המנוח, מר אלחנן וגיים (להלן: אלחנן), שאף חתם עליה כעד לאחר חתימת המנוח. כעבור זמן

שמשכו אינו ידוע, החתים המנוח על מסמך הצוואה שני עדים נוספים, מר שאולי צרף (להלן: שאולי) וגב' ציונה סרוסי (להלן: ציונה).

המבקשת הגישה לבית משפט השלום בקשה למתן צו קיום לצוואת המנוח, והמשיבה הגישה התנגדות. לטענת המשיבה, העדים החתומים על המסמך כלל לא ידעו כי מדובר בצוואה, המנוח לא הצהיר בפניהם כי מדובר בצוואתו אלא במסמך המאשר כי "הוא שפוי", ולא חתם עליה בפניהם. מנגד, טענה המבקשת כי עסקינן בצוואה כשרה לכל דבר ועניין, אשר הגיונה בצידה. המנוח, שהיה מסוכסך עם המשיבה ועם בנה עקב הליכים משפטיים קודמים, ערך את הצוואה מתוך רצונו שלא להוריש לה דבר מעיזבונו.

3. בפסק דין מיום 12.9.2012 דחה בית משפט השלום את התנגדות המשיבה, בקבעו כי התקיימו בצוואה רכיבי היסוד הנדרשים לצוואה בעדים, וכי היא משקפת את רצונו האמיתי של המנוח. בנסיבות אלו, כך נקבע, יש לקיים את הצוואה חרף פגמים צורניים שנפלו בה.

בעניינם של העדים הנוספים החתומים על הצוואה (שאולי וציונה) הומצאה לבית המשפט הקלטת שיחה שלהם עם חוקר מטעם המשיבה. לאחר שהשניים לא התייצבו למתן עדות לאחר שזומנו לדיון על ידי המשיבה, הסכימו הצדדים להיסמך על תמליל הקלטת החוקר חלף זימון העדים וחקירתם. מתוך התמליל עלה כי העדים שאולי וציונה לא ראו את המנוח חותם על צוואתו, אך הם אישרו את חתימתם על מסמך הצוואה. בהקשר זה, קבע בית המשפט כי די בהצגת המסמך על ידי המנוח לפני העדים וחתימתם עליו, בכדי לעמוד בתנאי היסוד הנדרשים לצוואה בעדים כדרישת סעיף 25 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק הירושה). בית המשפט התרשם כי בעת החתימה על הצוואה ידעה ציונה על מה היא חותמת, אלא שאפשר ששכחה זאת במרוצת השנים, ובשל כך אמרה לחוקר כי לא ידעה מה טיבו של המסמך. התרשמות זו התבססה, בין היתר, על כך שאדם נוסף שהיה נוכח בעת חתימתה על המסמך העיד כי המנוח הקריא את המסמך, ועל העובדה שאורכו כחצי עמוד בלבד וכותרתו "צוואה". עוד התרשם בית המשפט, כי הגיונה של הצוואה עולה מתוך הנסיבות שעליהן הובאו ראיות, ובכללן המחלוקות שהיו בין המנוח לבין המשיבה, והעובדה שהמנוח הגיש תביעות נגד בנה ואשתו, בטענה כי לקחו הלוואות לצרכיהם הפרטיים תוך ששעבדו את המשק של האם המנוחה לשם כך ולאחר פטירתה ביקשו להטיל את החזרי ההלוואה על כתפיו.

4. המשיבה הגישה ערעור לבית המשפט המחוזי, בטענה כי שגה בית משפט השלום בפסק דינו, כאשר אישר את הצוואה למרות שלא התקיימו בה היסודות ההכרחיים לצוואה בעדים בהתאם לחוק הירושה. בית המשפט המחוזי קיבל את הערעור, בקבעו כי לצד דרישת הכתב, התנאי הנדרש של הבאת הצוואה לפני עד והצהרת המצווה כי זו צוואתו התקיים לגבי אלחנן, אולם לגביו בלבד. בנסיבות אלו, כך נקבע, בהן הדרישה בדבר הבאת הצוואה בפני שני עדים לא התקיימה, אין המסמך מהווה צוואה כלל וממילא נשלל כוחו של בית המשפט לקיים אותו כצוואה "ואין הדברים נתונים כלל וכלל לשיקול דעתו". העד שאולי הדגיש כי כלל לא קרא את המסמך ולא ידע מה כתוב בו, וכי חתם על המסמך כיוון שחשב שמדובר באישור כי המנוח שפוי כדי שלא יסולק מהמשק. באופן דומה, הבהירה ציונה בעדותה כי היא אינה זוכרת על מה חתמה, וכי למיטב זיכרונה המנוח ביקש ממנה לחתום על כך שהוא שפוי. לפיכך, הגיע בית המשפט המחוזי למסקנה, כי "למצער מתוך התמליל, אשר הוסכם על הצדדים כי הוא זה שיהווה הראיה היחידה באשר לנסיבות חתימתם של העדים, עולה בבירור כי המנוח לא הבהיר לציונה באופן אישי כי המסמך הוא צוואתו". נקבע, כי ככל שעולים ספקות מתוך התמליל באשר להבנתם של מי מהעדים את טיב המסמך עליו חתמו וקיומה של הצהרה מצד המנוח לפנייהם, שומה היה על מבקשת קיום הצוואה לעמוד על הבאתם לעדות ולחקור אותם על נסיבות חתימתם על הצוואה. מעת שלא עשתה כן המבקשת – עומד הדבר לחובתה.

5. מכאן הבקשה למתן רשות ערעור שלפני, במסגרתה טוענת המבקשת כי שגה בית משפט קמא בפסק דינו, שגיאה הגורמת לעיוות דין חמור. נטען, כי לצד אימוץ המסקנה הצודקת לפיה הצוואה משקפת את רצונו החופשי והאמתי של המצווה, יישם בית המשפט "תוך שגגה" הסדר דיוני לפיו הוסכם כביכול בין הצדדים כי התמליל יהווה את הראיה היחידה באשר לנסיבות חתימתם של העדים. זאת, לאחר שבקשת המבקשת לזמן עדים אלו לעדות בשלב הערעור נדחתה על ידי בית המשפט. בהמשך לכך, נטען כי בית המשפט התעלם מראיות רלבנטיות משמעותיות אחרות, דוגמת העובדה שמדובר בצוואה קצרה באורך עמוד אחד שכותרתה "צוואה" באותיות מוגדלות באופן שעין אנושית (לכל הפחות) תתקשה להחמיץ. מכל מקום, נטען כי משלא היה ספק כי הצוואה משקפת את רצון המנוח, היה על בית המשפט לקיים אותה אף אם הגיע למסקנה כי נפל בה פגם.

6. המשיבה סומכת ידיה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, וטוענת מצדה כי יש לדחות את הבקשה, אשר אינה מעלה כל שאלה משפטית החורגת מעניינם של הצדדים. המשיבה הדגישה כי תמליל השיחות עם העדים שאולי וציונה הוגש בהסכמה, תוך ויתור המבקשת על הזמנתם כדי להזים את תוכנו. מהתמליל עולה כי העדים הוטעו לחשוב כי תכלית המסמך אינה צוואה אלא מסמך המכוון למטרה אחרת, וכי שני אירועי החתימה עליהם סיפרו היו "אירועי חטף שבוודאי אינם מספיקים למעמד, כמתחייב".

7. לאחר עיון בבקשה ובנספחיה, בתגובת המשיבה ובפסקי הדין של הערכאות קמא, מצאתי כי דין הבקשה להידחות. כידוע, על בקשות למתן רשות לערער ב"גלגול שלישי" חלה אמת מידה מצמצמת, לפיה רשות ערעור תינתן רק כאשר הבקשה מעוררת שאלה משפטית בעלת חשיבות עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים או במקרים בהם נדרשת התערבות בית משפט זה לשם מניעת עיוות דין חמור (ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982)). עיון בבקשה מגלה כי אין היא עומדת באמות מידה אלו. הבקשה אינה מעלה כל סוגיה עקרונית הדרושה הכרעה, והיא כולה נטועה בדל"ת אמות הסכסוך הפרטני בין הצדדים.

אף אין ניתן לומר כי עיוות דין חמור נגרם כאן. אכן, תוצאת פסק דינו של בית משפט קמא מעוררת אי-נוחות, נוכח המסקנה כי תוכן הצוואה משקף את רצונו האמתי של המנוח. ואולם, קיום צוואה חרף פגם או חסר שנפלו בה אינו יכול להיעשות בכל מקרה בו שוכנע בית המשפט באמיתותה, אלא אך בהינתן ש"התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה" (סעיף 25(א) לחוק הירושה). בנסיבות ענייננו, המצביעות על כך שהמצווה הציג בפני עד אחד בלבד את צוואתו תוך הצהרה כי זו צוואתו, ברי כי תנאי היסוד לפיו "המצווה הביאה בפני שני עדים" (סעיף 25(ב)(2) לחוק הירושה) – לא התקיים, ומשכך נשללת סמכותו של בית המשפט להורות על קיומה.

8. אשר על כן, הבקשה למתן רשות ערעור נדחית. בנסיבות העניין לא אעשה צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ג בניסן התשע"ח (8.4.2018).

ש ו פ ט